

PRZYPORZĄDKOWANIE KIERUNKU DO DYSCYPLINY ALBO DYSCYPLIN NAUKOWYCH NA PRZYKŁADZIE STUDIÓW NA KIERUNKU POLITOLOGIA

DOI: 10.26399/meip.3(78).2023.24/m.kulinski

WPROWADZENIE

Wejście w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce² (dalej: PrSzkolWyżN) nałożyło na uczelnie obowiązek przyporządkowania studiów na danym kierunku do co najmniej jednej dyscypliny. W przypadku, gdy do danego kierunku przyporządkowano więcej niż jedną dyscyplinę, należy określić dyscyplinę wiodącą, w ramach której będzie uzyskiwana przez studentów ponad połowa zakładanych efektów uczenia się. Niniejszy artykuł ma na celu dokonanie analizy uwarunkowań prawnych i faktycznych tego obowiązku. Uwarunkowania prawne zostaną przeanalizowane poprzez dokonanie wykładni właściwych regulacji ustawy PrSzkolWyżN oraz towarzyszącemu jej aktowi wykonawczemu, tj. rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (dalej również: rozporządzenie MEiN w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych)³. Analizie poddano także stanowisko interpretacyjne nr 5/2020 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 2 lipca 2020 r. w sprawie przyporządkowania kierunków studiów do dyscyplin naukowych lub artystycznych (dalej również: Stanowisko interpretacyjne PKA)⁴. Uwarunkowania faktyczne zostaną zweryfikowane

¹ Uczelnia Łazarskiego, e-mail: mwkulinski@gmail.com, ORCID 0000-0002-2078-2981.

² Dz.U. z 2018 r., poz. 1668, z późn. zm.

³ Dz.U. z 2022 r. poz. 2202.

⁴ <https://pka.edu.pl/wp-content/uploads/2020/08/Stanowisko-5.pdf>, dostęp: 24.02.2024.

na przykładzie studiów na kierunku politologia przy wykorzystaniu danych zawartych w systemie teleinformatycznym RAD-on.

1. OBOWIĄZEK PRZYPORZĄDKOWANIA KIERUNKU DO CO NAJMNIEJ JEDNEJ DYSCYPLINY

Zgodnie z wymaganiami stawianymi w art. 53 ust. 1 PrSzkolWyżN uczelnia przyporządkowuje kierunek do co najmniej jednej dyscypliny. W ust. 2 wskazanego artykułu określono, że w przypadku przyporządkowania kierunku studiów do więcej niż jednej dyscypliny wskazuje się dyscyplinę wiodącą, w ramach której będzie uzyskiwana ponad połowa efektów uczenia się. Obowiązek ten dotyczy zarówno uczelni publicznych, jak i niepublicznych w zakresie studiów o profilu praktycznym, jak również o profilu ogólnoakademickim⁵. Przyjęte rozwiązanie jest tożsame z rozwiązaniem obowiązującym we wcześniejszym stanie prawnym, zobowiązującym uczelnie do przyporządkowania kierunku studiów do obszaru wiedzy⁶.

Przywołana regulacja nakłada na uczelnie obowiązek przyporządkowania kierunku do jednej dyscypliny naukowej⁷. Przyporządkowanie kierunku studiów do więcej niż jednej dyscypliny jest zatem fakultatywne⁸. Ustawodawca, formułując regulację w ten sposób, umożliwił tworzenie studiów na kierunkach korzystających z dorobku różnych dyscyplin naukowych. Uczelnia, dokonując przyporządkowania kierunku do dyscypliny albo dyscyplin naukowych, powinna tego dokonać przy wykorzystaniu dyscyplin określonych w Rozporządzeniu MEiN w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych. Tworzenie kierunków interdyscyplinarnych, czyli takich, które realizowane są w ramach więcej niż jednej dyscypliny naukowej, powoduje konieczność przyporządkowania efektów uczenia się do poszczególnych dyscyplin naukowych, gdyż konieczność wskazania dyscypliny wiodącej rozumianej jako tej, w ramach której realizuje się ponad połowa efektów uczenia się, wymusza dokonanie takiego przyporządkowania. Brak przyporządkowania poszczególnych efektów uczenia się do dyscyplin naukowych spowodowałby bowiem niemożność zweryfikowania, w jakiej dyscyplinie ponad połowa tych efektów jest realizowana. Konieczność

⁵ M.J. Zieliński, *Komentarz do art. 53*, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. H. Izdebski, M.J. Zieliński, LEX, 2019.

⁶ M. Dokowicz, *Komentarz do art. 53*, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. J. Woźnicki, LEX, 2019.

⁷ A. Balicki, *Komentarz do art. 53*, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. A. Balicki, M. Pyter, B. Zięba, Legalis, 2020.

⁸ Taką interpretację potwierdza również *Stanowisko interpretacyjne PKA*, w którym stwierdzono, że „nie istnieje obowiązek przyporządkowania kierunku do więcej, niż jednej dyscypliny”.

przyporządkowania efektów uczenia się do poszczególnych dyscyplin naukowych jest problematyczna, gdyż nierzadko w praktyce akademickiej zdarza się tak, że dany efekt uczenia się swoim zakresem obejmuje więcej niż jedną dyscyplinę naukową. Ponadto efekty uczenia się – szczególnie w zakresie kompetencji społecznych – mają niekiedy na tyle uniwersalny charakter, że trudno jest przypisać je jednoznacznie do konkretnej dyscypliny naukowej. Za dobrą praktykę w tym zakresie należy uznać rozwiązanie wskazane przez D. Dolańskiego w publikacji pt. *Przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych*⁹. Dolański, analizując tę materię, słusznie odwołał się do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6–8 Polskiej Ramy Kwalifikacji¹⁰, wskazując, że do właściwego przyporządkowania kierunku do dyscypliny albo dyscyplin naukowych wystarczające jest przyporządkowanie efektów uczenia się określonych dla charakterystyki P6S_WG (6 poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji) oraz P7S_WG (7 poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji). Taka interpretacja wynika z faktu, że obie wskazane charakterystyki stanowią teoretyczne podstawy kierunku, a co za tym idzie, najlepiej uwidaczniają prawidłowe przyporządkowanie do dyscypliny albo dyscyplin naukowych.

Zgodnie z treścią § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów¹¹ program studiów dla kierunku przyporządkowanego do więcej niż jednej dyscypliny określa dla każdej z tych dyscyplin procentowy udział liczby punktów ECTS, ze wskazaniem dyscypliny wiodącej. Takie uregulowanie na poziomie aktu wykonawczego zwiększa trudność we właściwym przyporządkowaniu kierunku do więcej niż jednej dyscypliny naukowej, gdyż na poziomie ustawy PrSzkołWyżN przyporządkowanie kierunku do dyscyplin realizuje się w odniesieniu do efektów uczenia się, a na poziomie rozporządzenia procentowy udział poszczególnych dyscyplin należy wskazać w odniesieniu do punktów ECTS. Innymi słowy, określając dyscypliny, do jakich przyporządkowany jest kierunek studiów, należy to zrobić poprzez przyporządkowanie efektów uczenia się do poszczególnych dyscyplin, a określając udział procentowy dyscyplin – poprzez liczbę punktów ECTS. Idąc za regulacjami zawartymi w rozporządzeniu MNiSW w sprawie studiów, uczelnia powinna przypisać poszczególne zajęcia objęte programem studiów do dyscyplin naukowych¹². Fakt, iż każde zajęcia mają określoną w programie studiów liczbę

⁹ D. Dolański, *Przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych*, „Miesięcznik Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 4–5.

¹⁰ Dz.U. z 2018 r. poz. 2218.

¹¹ Dz.U. z 2018 r., poz. 1861 ze zm.

¹² Warto zauważyć, że przyporządkowanie poszczególnych zajęć do dyscyplin naukowych również może powodować problemy, gdyż przedmiotowe efekty uczenia się realizowane na danych zajęciach mogą odpowiadać więcej niż jednej dyscyplinie naukowej. W takim przypadku uczelnia

punktów ECTS, pozwala bowiem dokonać wyliczenia procentowego udziału każdej dyscypliny w ramach kierunku. W związku z tymi dwoma metodami uczelnia może stać przed sytuacją, w której inne proporcje w przyporządkowaniu kierunku do dyscyplin będą wynikać z przyporządkowania efektów uczenia się, a inne z przyporządkowania punktów ECTS.

2. ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI I NAUKI Z DNIA 11 PAŹDZIERNIKA 2022 R. W SPRAWIE DZIEDZIN NAUKI I DYSCYPLIN NAUKOWYCH ORAZ DYSCYPLIN ARTYSTYCZNYCH

Zgodnie z treścią art. 5 ust. 2 PrSzkolWyżN kształcenie prowadzi się w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych lub dziedzinie sztuki i dyscyplinach artystycznych¹³. Ust. 3 wskazanego artykułu stanowi, że „minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego i nauki określi, w drodze rozporządzenia, klasyfikację dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, mając na uwadze systematykę dziedzin i dyscyplin przyjętą przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), bezpieczeństwo państwa, konieczność dochowania zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz cele, których realizacji służy klasyfikacja”. Zawarta w cytowanej regulacji delegacja do wydania rozporządzenia została skonsumowana w drodze rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych¹⁴, następnie zastąpione przez rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych.

Załącznik do rozporządzenia MEiN w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych zawiera klasyfikację dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych, która obejmuje 56 dyscyplin nauki oraz dyscyplin artystycznych w 10 dziedzinach nauki, a są to:

- dziedzina nauk humanistycznych (archeologia; etnologia i antropologia kulturowa; filozofia; historia; językoznawstwo; literaturoznawstwo; nauki o kulturze i religii; nauki o sztuce; polonistyka);

musiałyby przypisać dane zajęcia do więcej niż jednej dyscypliny naukowej, czyli podzielić punkty ECTS przypisane do tych zajęć w proporcjach odpowiadających dyscyplinom, w jakich zajęcia są realizowane.

¹³ K. Kaleta, *Komentarz do art. 5*, w: *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, red. A. Jakubowski, Legalis, 2023.

¹⁴ Dz.U. z 2018 r. poz. 1818.

- dziedzina nauk inżynieryjno-technicznych (architektura i urbanistyka; automatyka, elektronika, elektrotechnika i technologie kosmiczne; informatyka techniczna i telekomunikacja; inżynieria bezpieczeństwa; inżynieria biomedyczna; inżynieria chemiczna; inżynieria lądowa, geodezja i transport; inżynieria materiałowa; inżynieria mechaniczna; inżynieria środowiska, górnictwo i energetyka; ochrona dziedzictwa i konserwacja zabytków);
- dziedzina nauk medycznych i nauk o zdrowiu (biologia medyczna; nauki farmaceutyczne; nauki medyczne; nauki o kulturze fizycznej; nauki o zdrowiu);
- dziedzina nauk o rodzinie (nauki o rodzinie);
- dziedzina nauk rolniczych (nauki leśne; rolnictwo i ogrodnictwo; technologia żywności i żywienia; zootechnika i rybactwo);
- dziedzina nauk społecznych (ekonomia i finanse; geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna; nauki o bezpieczeństwie; nauki o komunikacji społecznej i mediach; nauki o polityce i administracji; nauki o zarządzaniu i jakości; nauki prawne; nauki socjologiczne; pedagogika; prawo kanoniczne; psychologia; stosunki międzynarodowe);
- dziedzina nauk ścisłych i przyrodniczych (astronomia; biotechnologia; informatyka; matematyka; nauki biologiczne; nauki chemiczne; nauki fizyczne; nauki o Ziemi i środowisku);
- dziedzina nauk teologicznych (nauki biblijne; nauki teologiczne);
- dziedzina nauk weterynaryjnych (weterynaria);
- dziedzina sztuki (sztuki filmowe i teatralne; sztuki muzyczne; sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki).

Tak jak wspomniano we wcześniejszej części, uczelnia, dokonując przyporządkowania kierunku do dyscypliny albo dyscyplin naukowych, musi skorzystać z enumeratywnego katalogu dyscyplin, przewidzianego w przytoczonym rozporządzeniu.

3. STANOWISKO INTERPRETACYJNE NR 5/2020 PREZYDIUM POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ Z DNIA 2 LIPCA 2020 R. W SPRAWIE PRZYPORZĄDKOWANIA KIERUNKÓW STUDIÓW DO DYSCYPLIN NAUKOWYCH LUB ARTYSTYCZNYCH

Próbę interpretacji regulacji dotyczących przyporządkowania kierunku do dyscypliny albo dyscyplin naukowych podjął również zespół odpowiedzialny za prowadzenie Bazy orzecznictwa Polskiej Komisji Akredytacyjnej w dokumencie pn. Stanowisko interpretacyjne nr 5/2020 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 2 lipca 2020 r. w sprawie przyporządkowania kierunków studiów do dyscyplin naukowych

lub artystycznych¹⁵. Mając na uwadze to, że Polska Komisja Akredytacyjna (dalej również: PKA) dokonuje cyklicznych ocen programowych, jak również jest organem, który opiniuje wnioski o utworzenie studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu, zaimplementowanie przez uczelnie interpretacji PKA, choć nie jest obowiązkiem, wydaje się wskazane.

Przywołany dokument zawiera wskazówki, które mogą pozwolić w przyjęty przez PKA sposób realizować analizowane przepisy prawa. Stwierdzono tam m.in. że „przy- porządkowanie kierunku do dyscypliny, w tym liczba dyscyplin, powinno racjonalnie wynikać z kluczowych przesłanek i celów prowadzenia danego kierunku studiów, uję- tych w koncepcji kształcenia i znajdujących odzwierciedlenie w efektach uczenia się, a nie polegać na mechanicznym przyporządkowaniu kierunku do każdej dyscypliny, która jest adekwatna, choćby tylko w minimalnym stopniu, do jakiegokolwiek, nawet pojedynczego efektu uczenia się określonego dla kierunku studiów”. Taka interpretacja z jednej strony nieco upraszcza praktyczne przyporządkowanie kierunku do dyscypliny albo dyscyplin naukowych, z drugiej zaś strony otwiera bardzo duże pole do swobodnej interpretacji tego, ile i jakie dyscypliny powinny zostać wykazane. Sprawa sprowa- dza się do hipotetycznego pytania: skoro pojedynczy efekt uczenia się nie przesądza o konieczności przypisania kierunku do dyscypliny, to ile efektów uczenia się o tym przesądza? Jaki procentowy udział danej dyscypliny musi zostać osiągnięty, aby uznać, że kierunek powinien być do tej dyscypliny przyporządkowany? Jak wskazano w dalszej części dokumentu: „przy- porządkowanie kierunku do dyscypliny jest uzasadnione tylko wówczas, jeżeli dana dyscyplina stanowi jeden z podstawowych elementów, na których konstruowana jest koncepcja kształcenia. Koncepcja kształcenia powinna opierać się

¹⁵ Zgodnie z informacją ze strony internetowej PKA udostępnianej na dzień publikacji analizo- wanego stanowiska interpretacyjnego: „W dniu 30 stycznia 2020 r. decyzją Przewodniczącego PKA powołany został zespół pod przewodnictwem Pana Profesora Pawła Chmielnickiego, odpowiedzialny za prowadzenie Bazy orzecznictwa Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Człon- kami Zespołu są: Pan Tomasz Kocoł, Pani Wioletta Marszelewska, Pani Małgorzata Piechowicz oraz Pani Edyta Lasota-Belżek. Zadaniem Zespołu jest wypracowywanie stanowisk w sprawie interpretacji przepisów prawa (powszechnie obowiązującego i wewnętrznego), stanowiących podstawę prac Komisji, a w szczególności regulujących przeprowadzanie ocen programowych i opiniowanie wniosków o pozwolenie na utworzenie studiów. Stanowiska te, po konsultacjach i przyjęciu przez Prezydium Komisji, mają służyć ujednoczeniu poglądów członków i eksper- tów Komisji w kwestiach rozumienia prawa w przypadkach powodujących duże rozbieżności interpretacyjne”. Aktualnie przytoczony cytat został zastąpiony następującą treścią: „Zgodnie z § 22b. pkt. 1 Statutu Polskiej Komisji Akredytacyjnej: Polska Komisja Akredytacyjna może przedstawiać prawnie niewiążące stanowiska interpretacyjne, które są formą upowszechniania dobrych praktyk w zakresie rozumienia norm prawa powszechnie obowiązującego dotyczących spraw z zakresu działalności Komisji”, <https://pka.edu.pl/2020/08/31/baza-orzecznictwa-pol- skiej-komisji-akredytacyjnej/>, dostęp: 24.02.2024.

na potencjale naukowym lub badawczo-rozwojowym uczelni (odpowiednio do profilu kształcenia – ogólnoakademickiego albo praktycznego) związanym z dziedzinami nauki i dyscyplinami naukowymi lub dziedzinami sztuki i dyscyplinami artystycznymi. Przyporządkowywanie kierunku do dużej liczby dyscyplin może być uzasadnione w świetle koncepcji kształcenia tylko wtedy, jeżeli każda z tych dyscyplin odgrywa istotną rolę jako podstawa formułowania koncepcji, natomiast nie może być uzasadnione obecnością w programie studiów elementów efektów uczenia się i programu studiów o charakterze subsydiarnym, względem całej koncepcji kształcenia”. Podążając za tą interpretacją oraz wcześniej przyjętymi założeniami, uczelnia, przyporządkowując kierunek do dyscypliny albo dyscyplin naukowych, powinna dokonać przyporządkowania efektów uczenia się do dyscyplin naukowych, a następnie odrzucić te efekty, których udział będzie niewielki, a treści w nich zawarte będą spełniać przesłankę subsydiarności względem przyjętej koncepcji kształcenia.

Analizowany dokument wyjaśnia jeszcze jedną istotną kwestię, bowiem stwierdzono w nim, że „w szczególności nie znajduje uzasadnienia przyporządkowanie kierunku do dyscyplin, które są adekwatne do zajęć wskazanych w § 3 i w § 4 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2018 r., poz. 1861 ze zm.), tj. zajęć z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych, z wychowania fizycznego oraz z języka obcego. Zajęcia te mają bowiem charakter subsydiarny dla kierunku i nie stanowią bazy dla budowy koncepcji kształcenia”¹⁶.

4. PRZYPORZĄDKOWANIE KIERUNKU DO DYSCYPLINY ALBO DYSCYPLIN NAUKOWYCH NA PRZYKŁADZIE STUDIÓW NA KIERUNKU POLITOLOGIA – STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA

Zgodnie z danymi zawartymi w systemie teleinformatycznym RAD-on aktualnie w Polsce realizowane są 33 studia pierwszego stopnia na kierunku politologia, z czego 11 ma profil praktyczny, a 22 – profil ogólnoakademicki¹⁷. Dane te przedstawiono w tabelach, z uwzględnieniem nazw dyscyplin, do jakich przyporządkowany został kierunek, oraz udziału procentowego poszczególnych dyscyplin w tej klasyfikacji.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ W badaniu uwzględniono jedynie te kierunki studiów, których nazwa to „politologia”. Nie uwzględniono np. studiów o nazwie „politologia 2.0” (studia pierwszego stopnia) realizowanych przez Politechnikę Koszalińską oraz „politologia” (od 1.10.2021) (studia pierwszego stopnia) realizowanych przez Uniwersytet Szczeciński. Stan na 24 lutego 2024 r.

Tabela 1. Przyporządkowanie do dyscyplin naukowych studiów pierwszego stopnia na kierunku politologia – profil praktyczny¹⁸

Politologia – studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
1.	Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie	Nauki o polityce i administracji	95%
		Historia	5%
2.	Akademia Nauk Stosowanych im. ks. Jerzego Popiełuszki w Grudziądzu	Filozofia	5%
		Historia	6%
		Nauki o polityce i administracji	89%
3.	Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej	Nauki o zarządzaniu i jakości	40%
		Nauki o polityce i administracji	60%
4.	Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławiu	Nauki o polityce i administracji	90%
		Historia	10%
5.	Akademia Katolicka w Warszawie	Nauki o polityce i administracji	60%
		Nauki o bezpieczeństwie	40%
6.	Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie	Nauki o polityce i administracji	100%
7.	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi; Filia AHE w Jaśle	Językoznawstwo	7%
		Filozofia	2%
		Nauki o polityce i administracji	63%
		Ekonomia i finanse	2%
		Nauki o zarządzaniu i jakości	3%
		Nauki socjologiczne	13%
		Nauki o komunikacji społecznej i mediach	3%
		Nauki prawne	3%
		Nauki o bezpieczeństwie	4%

¹⁸ Opracowanie własne na podstawie danych z systemu teleinformatycznego RAD-on. Stan na 24 lutego 2024 r.

Politologia – studia pierwszego stopnia o profilu praktycznym			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
8.	Uniwersytet Pomorski w Słupsku	Nauki o polityce i administracji	100%
9.	Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu – Akademia Nauk Stosowanych	Nauki o polityce i administracji	100%
10.	Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie	Psychologia	3%
		Nauki o polityce i administracji	85%
		Nauki o zarządzaniu i jakości	4%
		Nauki prawne	3%
		Filozofia	2%
		Ekonomia i finanse	3%
11.	Akademia Polonijna w Częstochowie	Nauki o bezpieczeństwie	60%
		Nauki o polityce i administracji	40%

Jak wynika z tabeli, w ramach studiów pierwszego stopnia na kierunku politologia – profil praktyczny trzy ośrodki akademickie zdecydowały się przyporządkować studia do jednej dyscypliny nauki, tj. nauki o polityce i administracji. Pięć ośrodków przyporządkowało te studia do dwóch dyscyplin naukowych, z czego cztery wskazały nauki o polityce i administracji jako dyscyplinę wiodącą, a jedna – nauki o bezpieczeństwie. W ramach uczelni, które zdecydowały się przyporządkować studia do dwóch dyscyplin naukowych, obok występującej bez wyjątku dyscypliny nauki o polityce i administracji występują również dyscypliny takie jak: historia, nauki o zarządzaniu i jakości oraz nauki o bezpieczeństwie. Trzy uczelnie przyporządkowały kierunek do trzech lub więcej dyscyplin naukowych, z czego każda wskazała nauki o polityce i administracji jako dyscyplinę wiodącą. W przypadku uczelni, które zastosowały takie przyporządkowanie obok dyscypliny nauki o polityce i administracji, wskazano również dyscypliny takie jak: filozofia, historia, językoznawstwo, ekonomia i finanse, nauki o zarządzaniu i jakości, nauki socjologiczne, nauki o komunikacji i mediach społecznościowych, nauki prawne, nauki o bezpieczeństwie oraz psychologia. Najwięcej, bo aż dziewięć dyscyplin, wykazała Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi – Filia AHE w Jaśle.

Tabela 2. Przyporządkowanie do dyscyplin naukowych studiów pierwszego stopnia na kierunku politologia – profil ogólnoakademicki¹⁹

Politologia – studia pierwszego stopnia – profil ogólnoakademicki			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
1.	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	Nauki o polityce i administracji	100%
2.	Uniwersytet Warszawski	Nauki o polityce i administracji	100%
3.	Uniwersytet Zielonogórski	Nauki o polityce i administracji	100%
4.	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi; Filia AHE w Jaśle	Nauki o polityce i administracji	100%
5.	Uniwersytet Śląski w Katowicach	Nauki o polityce i administracji	100%
6.	Akademia Polonijna w Częstochowie	Nauki o bezpieczeństwie	60%
		Nauki o polityce i administracji	40%
7.	Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie	Ekonomia i finanse	3%
		Nauki o polityce i administracji	92%
		Nauki o zarządzaniu i jakości	5%
8.	Akademia Katolicka w Warszawie	Nauki o polityce i administracji	100%
9.	Uniwersytet Opolski	Nauki o polityce i administracji	100%
10.	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Nauki o polityce i administracji	100%
11.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Nauki o polityce i administracji	100%
12.	Akademia Nauk Stosowanych im. ks. Jerzego Popiełuszki w Grudziądzu	Nauki o polityce i administracji	100%
13.	Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie	Nauki o polityce i administracji	100%
14.	Uniwersytet Wrocławski	Nauki o polityce i administracji	100%
15.	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi	Ekonomia i finanse	2%
		Nauki prawne	1%
		Językoznawstwo	9%
		Filozofia	2%
		Nauki o zarządzaniu i jakości	1%

¹⁹ Opracowanie własne na podstawie danych z systemu teleinformatycznego RAD-on. Stan na 24 lutego 2024 r.

Politologia – studia pierwszego stopnia – profil ogólnoakademicki			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
		Informatyka	1%
		Nauki socjologiczne	9%
		Historia	4%
		Nauki o polityce i administracji	71%
16.	Uniwersytet Gdański	Językoznawstwo	4%
		Ekonomia i finanse	2%
		Historia	7%
		Filozofia	2%
		Nauki o polityce i administracji	80%
		Nauki socjologiczne	2%
		Nauki prawne	3%
17.	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	Nauki socjologiczne	7%
		Ekonomia i finanse	7%
		Filozofia	6%
		Historia	7%
		Nauki prawne	4%
		Nauki o polityce i administracji	69%
18.	Uniwersytet Rzeszowski	Nauki o polityce i administracji	100%
19.	Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławiu	Nauki o polityce i administracji	100%
20.	Uniwersytet Łódzki	Filozofia	4%
		Nauki o polityce i administracji	65%
		Historia	10%
		Nauki socjologiczne	6%
		Nauki o komunikacji społecznej i mediach	9%
		Nauki o kulturze i religii	6%
21.	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	Nauki o polityce i administracji	100%
22.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	Historia	5%
		Nauki o polityce i administracji	95%

Zgodnie z tabelą w ramach studiów pierwszego stopnia na kierunku politologia – profil ogólnoakademicki aż 15 uczelni zdecydowało się przyporządkować studia do jednej dyscypliny nauki, tj. nauki o polityce i administracji. Dwie uczelnie przyporządkowały te studia do dwóch dyscyplin naukowych, z czego jedna wskazała jako dyscyplinę wiodącą nauki o bezpieczeństwie (obok nauk o polityce i administracji), a druga nauki o polityce i administracji (obok historii). Pięć ośrodków akademickich przyporządkowało kierunek do trzech lub więcej dyscyplin nauki, z czego każda wskazała nauki o polityce i administracji jako dyscyplinę wiodącą. Ośrodki, które zastosowały takie przyporządkowanie – obok dyscypliny nauki o polityce i administracji – wskazały również dyscypliny takie jak: ekonomia i finanse, nauki prawne, językoznawstwo, filozofia, nauki o zarządzaniu i jakości, informatyka, nauki socjologiczne, historia, nauki o komunikacji społecznej i mediach oraz nauki o kulturze i religii. W tym zakresie również największą liczbę dyscyplin (dziewięć) wykazała Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi – Filia AHE w Jaśle.

5. PRZYPORZĄDKOWANIE KIERUNKU DO DYSCYPLINY ALBO DYSCYPLIN NAUKOWYCH NA PRZYKŁADZIE STUDIÓW NA KIERUNKU POLITOLOGIA – STUDIA DRUGIEGO STOPNIA

Jak wynika z informacji zawartych w systemie teleinformatycznym RAD-on, studia drugiego stopnia o profilu praktycznym realizują cztery ośrodki akademickie, a o profilu ogólnoakademickim – 19 ośrodków. Uwzględniając oba profile kształcenia, aktualnie realizowane są 23 studia drugiego stopnia na kierunku politologia. Dalej – w ujęciu tabelarycznym – przedstawiono te informacje, przy jednoczesnym wskazaniu, do jakich dyscyplin naukowych i z jakim udziałem procentowym kierunek został przyporządkowany.

Tabela 3 pozwala stwierdzić, że aktualnie w Polsce na studiach drugiego stopnia na kierunku politologia o profilu praktycznym studia prowadzą cztery ośrodki akademickie. Trzy z nich przyporządkowały kierunek do jednej dyscypliny nauki, tj. nauki o polityce i administracji. Jedna przyporządkowała kierunek do dwóch dyscyplin, gdzie dyscypliną wiodącą są również nauki o polityce i administracji, a druga dyscyplina to historia.

Tabela 3. Przyporządkowanie do dyscyplin naukowych studiów drugiego stopnia na kierunku politologia – profil praktyczny²⁰

Politologia – studia drugiego stopnia o profilu praktycznym			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
1.	Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Amerykanistyki w Warszawie	Nauki o polityce i administracji	100%
2.	Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie	Nauki o polityce i administracji	100%
3.	Akademia Kultury Społecznej i Medialnej w Toruniu – Akademia Nauk Stosowanych	Nauki o polityce i administracji	100%
4.	Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławiu	Nauki o polityce i administracji	90%
		Historia	10%

Tabela 4. Przyporządkowanie do dyscyplin naukowych studiów drugiego stopnia na kierunku politologia – profil ogólnoakademicki²¹

Politologia – studia drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
1.	Uniwersytet Gdański	Nauki prawne	4%
		Filozofia	4%
		Nauki o polityce i administracji	70%
		Nauki socjologiczne	4%
		Językoznawstwo	2%
		Ekonomia i finanse	4%
		Historia	12%

²⁰ Opracowanie własne na podstawie danych z systemu teleinformatycznego RAD-on. Stan na 24 lutego 2024 r.

²¹ Opracowanie własne na podstawie danych z systemu teleinformatycznego RAD-on. Stan na 24 lutego 2024 r.

Politologia – studia drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
2.	Akademia Ekonomiczno-Humanistyczna w Warszawie	Nauki o polityce i administracji	100%
3.	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	Nauki o polityce i administracji	100%
4.	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	Nauki o polityce i administracji	100%
5.	Uniwersytet Szczeciński	Nauki o polityce i administracji	100%
6.	Akademia Finansów i Biznesu Vistula; Akademia im. Aleksandra Gieyszтора	Nauki o polityce i administracji	100%
7.	Uniwersytet Opolski	Nauki o polityce i administracji	100%
8.	Uniwersytet Rzeszowski	Nauki o polityce i administracji	100%
9.	Uniwersytet Zielonogórski	Nauki o polityce i administracji	100%
10.	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi	Historia	3%
		Nauki o polityce i administracji	70%
		Nauki o kulturze i religii	5%
		Nauki o zarządzaniu i jakości	3%
		Nauki socjologiczne	7%
		Nauki prawne	6%
		Językoznawstwo	3%
		Filozofia	3%
11.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Nauki o polityce i administracji	100%
12.	Uniwersytet Śląski w Katowicach	Nauki o polityce i administracji	100%
13.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	Historia	5%
		Nauki o polityce i administracji	95%
14.	Akademia Nauk Stosowanych we Wrocławiu	Nauki o polityce i administracji	100%

Politologia – studia drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim			
Lp.	Uczelnia	Przyporządkowanie	
		Nazwa dyscypliny	Udział procentowy
15.	Uniwersytet Łódzki	Nauki o polityce i administracji	75%
		Historia	3%
		Filozofia	4%
		Nauki o kulturze i religii	3%
		Nauki o komunikacji społecznej i mediach	9%
		Nauki socjologiczne	6%
16.	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	Nauki o polityce i administracji	70%
		Nauki socjologiczne	17%
		Ekonomia i finanse	3%
		Nauki prawne	4%
		Historia	4%
		Filozofia	2%
17.	Uniwersytet Warszawski	Nauki o polityce i administracji	100%
18.	Uniwersytet Wrocławski	Nauki o polityce i administracji	100%
19.	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	Nauki o polityce i administracji	100%

W zakresie studiów drugiego stopnia na kierunku politologia – profil ogólnoakademicki kształcenie realizuje 19 ośrodków akademickich. Do jednej dyscypliny kierunku zdecydowało się przyporządkować 14 z 19 z nich. Wszystkie uczelnie, które przyporządkowały kierunek do jednej dyscypliny, wskazały dyscyplinę nauki o polityce i administracji. Jedna uczelnia wskazała przyporządkowanie do dwóch dyscyplin, określając jako dyscyplinę wiodącą również nauki o polityce i administracji (przy udziale historii). Cztery ośrodki zdecydowały się na przyporządkowanie do więcej niż dwóch dyscyplin naukowych, z czego każda wskazała jako dyscyplinę wiodącą nauki o polityce i administracji. Ośrodki, które zastosowały takie przyporządkowanie – obok dyscypliny nauki o polityce i administracji – wskazały również dyscypliny takie jak: nauki prawne, filozofia, nauki socjologiczne, językoznawstwo, ekonomia i finanse, historia,

nauki o kulturze i religii oraz nauki o zarządzaniu i jakości. Najwięcej, bo aż osiem dyscyplin, wskazała Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi.

PODSUMOWANIE

Uwarunkowania prawne przyporządkowania kierunku do dyscypliny albo dyscyplin naukowych przysparzają szeregu problemów w praktyce akademickiej. Wynika to zarówno z faktu, iż regulacje zostały sformułowane w sposób mało precyzyjny, co powoduje znaczącą swobodę interpretacyjną, jak również z tego, że regulacje zawarte w ustawie PrSzkolWyzN oraz Rozporządzeniu MEiN w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych nie współpracują ze sobą. Dodatkowo PKA dokonująca ocen programowych oraz opiniująca wnioski o utworzenie studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu, wydała stanowisko interpretacyjne, w wyniku którego przestrzeń do swobodnego interpretowania przepisów jeszcze bardziej się powiększyła.

Rozbieżności w pojmowaniu przyporządkowania kierunku do dyscyplin zostały zbadane poprzez analizę studiów na kierunku politologia. Kompleksowy przegląd rozwiązań zastosowanych przez wszystkie ośrodki akademickie realizujące studia na tym kierunku pozwolił na pełne poznanie stanu faktycznego. Mimo iż studia na kierunku politologia mają ugruntowany charakter i stanowią, jak się wydaje, dość prostą do zdefiniowania naukę, to sposób przyporządkowania tego kierunku do dyscyplin naukowych przez polskie uczelnie bywa mocno odmienny.

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, w 18 z 33 przypadków zdecydowano się na przyporządkowanie studiów pierwszego stopnia na kierunku politologia – profil praktyczny i ogólnoakademicki (łącznie) do jednej dyscypliny naukowej. Na przyporządkowanie kierunku do dwóch dyscyplin naukowych zdecydowano się w siedmiu z 33 przypadków, a do trzech lub więcej – w ośmiu przypadkach. Największa liczba dyscyplin, jaką uczelnia zdecydowała się przyporządkować, to dziewięć. W 31 z 33 analizowanych przypadków jako dyscyplinę wiodącą wskazano nauki o polityce i administracji, a w dwóch przypadkach – nauki o bezpieczeństwie.

Przyporządkowanie studiów drugiego stopnia na kierunku politologia – profil praktyczny i ogólnoakademicki (łącznie) do jednej dyscypliny nauki wykazano w 17 z 23 przypadków. Na przyporządkowanie kierunku do dwóch dyscyplin naukowych zdecydowano się w dwóch z 23 przypadków, a do trzech lub więcej – w czterech przypadkach. Wszystkie uczelnie zdecydowały się wskazać jako wiodącą dyscyplinę nauki o polityce i administracji. Największa liczba dyscyplin, jaką uczelnia zdecydowała się przyporządkować, to osiem.

Podsumowując, niniejszy artykuł unaocznia potrzebę zmiany przepisów prawa, zarówno na poziomie ustawy PrSzkolWyzN, jak i na poziomie właściwego rozporządzenia. Ustawodawca powinien doprecyzować i ujednoczyć sposób przyporządkowania

kierunku do dyscyplin naukowych w taki sposób, aby nie pozostawiać tak dużej swobody interpretacyjnej, jak to ma miejsce aktualnie. Sposób przyporządkowania kierunku do dyscyplin – mówiąc w uproszczeniu – powinien zostać odbiurokratyzowany i polegać na logicznym wskazaniu dyscypliny albo dyscyplin naukowych stanowiących podstawy teoretyczne kierunku, a nie – tak jak aktualnie – na próbie przyporządkowania każdego poszczególnego punktu ECTS do dyscyplin naukowych, co – choć technicznie możliwe do wykonania – merytorycznie zdaje się mieć niewielką wartość.

BIBLIOGRAFIA

- Balicki A., Pyter M., Zięba B., *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Legalis, 2020.
- Dolański D., *Przyporządkowanie kierunku do dyscyplin naukowych lub artystycznych*, „Miesięcznik Uniwersytetu Zielonogórskiego” 2021, nr 4–5.
- Izdebski H., Zieliński J.M., *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, LEX, 2019.
- Jakubowski A., *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, Legalis, 2023.
- Woźnicki J., *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Komentarz*, LEX, 2019.

Akty prawne

- Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2018 r., poz. 1668, z późn. zm.).
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1818).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. z 2022 r. poz. 2202).
- Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie studiów (Dz.U. z 2018 r., poz. 1861 ze zm.).
- Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 14 listopada 2018 r. w sprawie charakterystyk drugiego stopnia efektów uczenia się dla kwalifikacji na poziomach 6–8 Polskiej Ramy Kwalifikacji (Dz.U. z 2018 r. poz. 2218).

Inne dokumenty

- Stanowisko interpretacyjne nr 5/2020 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 2 lipca 2020 r. w sprawie przyporządkowania kierunków studiów do dyscyplin naukowych lub artystycznych.

PRZYPORZĄDKOWANIE KIERUNKU DO DISCYPLINY ALBO DISCYPLIN NAUKOWYCH NA PRZYKŁADZIE STUDIÓW NA KIERUNKU POLITOLOGIA

Streszczenie

Wejście w życie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce nałożyło na uczelnie obowiązek przyporządkowania studiów na danym kierunku do co najmniej jednej dyscypliny. W przypadku, gdy do danego kierunku przyporządkowano więcej niż jedną dyscyplinę, należy określić dyscyplinę wiodącą, w ramach której będzie uzyskiwana przez studentów ponad połowa zakładanych efektów uczenia się. Niniejszy artykuł ma na celu dokonanie analizy uwarunkowań prawnych i faktycznych tego obowiązku. Uwarunkowania prawne przeanalizowano poprzez dokonanie wykładni właściwych regulacji przedmiotowej ustawy oraz towarzyszącemu jej aktowi wykonawczemu, tj. rozporządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 11 października 2022 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych. Analizie poddano również stanowisko interpretacyjne nr 5/2020 Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 2 lipca 2020 r. w sprawie przyporządkowania kierunków studiów do dyscyplin naukowych lub artystycznych. Uwarunkowania faktyczne zweryfikowano na przykładzie studiów na kierunku politologia przy wykorzystaniu danych zawartych w systemie teleinformatycznym RAD-on.

Słowa kluczowe: ustawa Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce, rozporządzenie MEiN, kierunek studiów, dyscyplina naukowa, dyscyplina artystyczna, dyscyplina wiodąca

ASSIGNMENT OF THE COURSE TO A DISCIPLINE OR SCIENTIFIC DISCIPLINES: EXAMPLE OF STUDIES IN THE FIELD OF POLITICAL SCIENCE

Abstract

The entry into force of the Law of July 20, 2018: The Law on Higher Education and Science imposed an obligation on universities to assign studies in a given field of study to at least one discipline. When more than one discipline is assigned to a particular field of study, it is necessary to determine the leading discipline within which more than half of the assumed learning outcomes will be obtained by students. This article aims to analyze the legal and factual conditions of this obligation. The legal conditions were analyzed by interpreting the relevant regulations of the law in question and its accompanying implementing act, i.e. the Decree of the Minister of

Education and Science of October 11, 2022 on the fields of science and scientific and artistic disciplines. The interpretative position No. 5/2020 of the Presidium of the Polish Accreditation Committee of July 2, 2020 on the assignment of fields of study to scientific or artistic disciplines was also analyzed. The factual conditions were verified on the example of studies in the field of political science using the data contained in the RAD-on ICT system.

Keywords: Law on Higher Education and Science, MEiN regulation, field of study, scientific discipline, artistic discipline, leading discipline

Cytuj jako:

Kuliński M., *Przyporządkowanie kierunku do dyscypliny albo dyscyplin naukowych na przykładzie studiów na kierunku politologia*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2023, nr 3(78), s. 213–231. DOI: 10.26399/meip.3(78).2023.24/m.kulinski

Cite as:

Kuliński M. (2023). ‘Assignment of the Course to a Discipline or Scientific Disciplines: Example of Studies in the Field of Political Science’. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 3(78), 213–231. DOI: 10.26399/meip.3(78).2023.24/m.kulinski